

Потапський Павло
канд. техн. наук, доцент
Хворостовський Віктор
асистент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТІВ У АГРОТЕХНІЧНИХ ЗВО

З початком функціонування в нашій країні ринкових механізмів процес професійного самовизначення особистості набув якісно нові характеристики і значно розширив часові межі. Зміни в структурі зайнятості населення висувають на перший план професійну мобільність, гнучкі договірні форми трудових відносин, пошук ефективних форм використання робочого часу [1]. Раніше затребувана на загальнодержавному рівні «професійна стабілізація», «професійна стійкість» змінилася сьогодні орієнтацією на професійну мобільність фахівців як необхідна умова для підтримання їх конкурентоспроможності на ринку праці. Конкурентоспроможність спеціаліста в чому забезпечується якістю його професійної підготовки, наявністю високого рівня розвитку професійно значущих якостей. Все це неможливо в повному обсязі без успішного протікання процесу професійної ідентифікації, яка здійснюється в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця. Тому необхідність досліджень професійної ідентифікації в рамках проблеми професійного самовизначення в сучасних умовах розвитку українського суспільства стає все більш актуальною [5]. В цілому професійна ідентифікація розуміється як процес придбання професійної ідентичності, тобто певної соціальної (професійної) ролі, етапи формування та особливості функціонування якої не відрізняються від процесу засвоєння інших соціальних ролей. Людина не усвідомлено шукає професію, в якій він буде зберігати відповідність своїм уявленням про себе, а «входячи в професію», шукатиме здійснення цієї відповідності.

Аналіз стану педагогічної теорії і практики дозволив виявити протиріччя між:

- потребою суспільства в особистості, здатної до ефективного освоєння правил і норм професії, формування і усвідомлення себе як професіонала, і недостатньою розробленістю виховної системи, що сприяє формуванню позитивного ставлення студентів до одержуваної професії;
- необхідністю формування професійної ідентичності у студентів в процесі виховання у ЗВО та невизначеністю педагогічних можливостей, неопрацьованістю умов та методів для її здійснення.

Ці протиріччя та їх конкретизація в педагогічній практиці призвели до постановки проблеми проведеного нами дослідження: як в умовах існуючої

практики професійної підготовки фахівців вищої школи забезпечити формування професійної ідентичності студентів у процесі виховної роботи?

Від вирішення цієї проблеми багато в чому залежить успішність становлення професіоналізму випускників ЗВО, формування особистості майбутніх молодих фахівців, що володіють знанням вимог професії до людини. Разом з тим в освітньому процесі вузу формування професійної ідентичності студентів приділяється недостатня увага, зокрема, не повністю затребуваний потенціал виховного компонента професійної підготовки.

Розроблена в ході роботи по даній темі концепція виховання розглядає виховний процес у відповідності з актуальними проблемами соціалізації української молоді та сучасними умовами функціонування і перетворення вищої освіти в Україні, де важливу роль відіграє процес професіоналізації студентів. Концепція визначає смислове поле, критерії та орієнтири виховного процесу у вузі, пропонує ідеї, цілі, напрями, форми і методи виховання особистості майбутнього фахівця з вищою професійною освітою.

Успіх виховного процесу у ЗВО залежить від того, як сприймає сам студент виховний вплив або вплив, яка його власна активність у справі формування якостей майбутнього фахівця (самовиховання). Іншими словами, успіх виховного процесу обумовлений ступенем соціальної зрілості студента, рівнем сформованості його соціального характеру [3]. У зв'язку з цим ЗВО покликаний стати школою соціальної зрілості майбутнього фахівця, школою загартовування його соціально-професійного характеру. А для цього треба, насамперед, розвивати активне ставлення самих студентів до справи власного формування, найефективнішою формою якого є система студентського самоврядування. Кожен студент повинен пройти школу студентського самоврядування, тоді він не тільки зрозуміє, але і відчує практично, в чому полягає соціально-політична сутність демократизації суспільних відносин у ЗВО і в суспільстві, в тому числі і в професійній сфері [4].

Організація виховного процесу на основі середовищного підходу передбачає залежність індивідуального, особистісного, професійного і соціального розвитку від безпосереднього середовища життєдіяльності. Середовище розглядається як місце, де реалізують себе студенти. Соціально-освітнє середовище надає студентам можливість свободи вибору виду діяльності, яка дозволила б йому досягти найбільшого успіху, найвищого самовираження, побудови діалогових відносин з людьми різних віків, соціальних груп і представниками професійної сфери, більш інтенсивне проживання різних ролей (студент - практикант - спеціаліст) та ін.

Дані підходи реалізуються у пропонованій концепції виховання через сукупність приватних принципів:

➤ принцип мобільності спрямований на формування компетенцій (соціальної, професійної та ін.), які є одними з показників професійної адаптації студентів; постійне оновлення змісту професійного навчання і виховання; удосконалення знань і умінь по мірі необхідності, у зв'язку із змінами на ринку

праці;

➤ принцип індивідуалізації, що дозволяє вибирати адекватні види діяльності студентів згідно з їх індивідуальними особливостями, суб'єктивним досвідом, відкриває перспективу реальної коригування виховного впливу у відповідності з соціальними претензіями і реальними здібностями учня, що сприяє розвитку професійної ідентифікації студентів;

➤ принцип інтеграції як поєднання та інтегрування не тільки знань з різних дисциплін, але і діяльності, методів, технологій навчання і виховання.

Проблема реальної ефективності вузівського виховання - найбільш складна. Враховуючи різноманіття змісту студентського способу життя, широкий діапазон інтересів і активності студентів, можна стверджувати, що навряд чи вдасться простежити в кожному окремому випадку, результатом якого саме виховного впливу або впливу є даний виховний ефект (позитивний або негативний). У цьому сенсі виховна робота у агротехнічних ВНЗ носить у відомому сенсі імовірнісний характер.

Список використаних джерел

1. Дуганець В.І. Виробниче навчання майбутніх фахівців аграрно-інженерного напрямку: теорія і практика: монографія. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин Я.І., 2014. 340 с.

2. Дуганець В.І. Наукові засади виробничого навчання майбутніх фахівців аграрно-інженерного напрямку: монографія. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин Я.І., 2015. 388 с.

3. Ермолаева Е.П. Профессиональная идентичность как комплексная характеристика соответствия субъекта и деятельности. *Психологическое обозрение*. Москва, 1998. № 2.

4. Ляска О.П. Психолого-педагогічні принципи реалізації компетентнісного підходу у підготовці інженера-педагога. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Психологічні науки*. 2012. Вип.4. С. 32-39.

5. Ляска О. П. Принципи реалізації компетентнісного підходу в підготовці інженера-педагога. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2012. Вип. 34 35. С. 37-42.

6. Дуганець В.І. Наскрізне практичне навчання студентів - наближення майбутніх фахівців до виробничої сфери. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2009. Вип. 24-25. С. 9-16.

7. Іщенко, Т.Д., Хоменко, М.П., Ляска, О.П. Реформування освіти. Роздуми, підсумки та пропозиції. *Професійно-прикладні дидактики*. 2018. Випуск 4. С.44-51.

8. Прокопова О.П. Мовленнєво-комунікативна компетентність як одна із складових професійного становлення фахівця. *Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка. Серія педагогічна*. 2010. № 10. С. 54-57.

